

Sygn. akt I ACa 1038/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 października 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Elżbieta Borowska
Sędziowie	:	SA Elżbieta Bieńkowska SO del. Mirosław Trzaska (spr.)
Protokolant	:	Anna Bogusławska

po rozpoznaniu w dniu 5 października 2016 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **R. G.**

przeciwko **M. D. (1)**

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 21 września 2015 r. sygn. akt I C 812/15

oddala apelację.

(...)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 września 2015 roku Sąd Okręgowy w Białymstoku uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda R. G. umowę darowizny zabudowanej nieruchomości położonej w D. przy ul. (...) (dla której prowadzona jest księga wieczysta (...) oraz darowizny prawa użytkowania wieczystego działek nr (...) położonych w D. przy ul. (...). N. S. (dla której prowadzona jest księga wieczysta (...)), w zakresie wierzytelności powoda wobec dłużnika M. D. (2) i małżonki dłużnika E. D. wynikającej z prawomocnego nakazu zapłaty z dnia 2 lipca 2002 wydanego przez Sąd Okręgowy w Lublinie w sprawie IV GNc 675/02 i opatrzonego klauzulami wykonalności przeciwko dłużnikowi i jego małżonce (z ograniczeniem jej odpowiedzialności do majątku objętego małżeńską wspólnością ustawową).

W uzasadnieniu swego rozstrzygnięcia wskazał, że w wyniku umowy z 9 lutego 2015 roku rodzice pozwanego M. i E. D. przekazali mu umową darowizny wyżej opisane nieruchomości, dla których Sąd Rejonowy w Sokółce prowadzi

wyżej opisane również księgi wieczyste. Podstawą roszczenia powoda jest uzyskany przez niego tytuł wykonawczy, to jest nakaz zapłaty wydany w postępowaniu upominawczym z dnia 2 lipca 2002 roku przez Sąd Okręgowy w Lublinie zaopatrzonej w klauzulę wykonalności postanowieniem z 5 sierpnia 2002 roku oraz postanowieniem z dnia 11 lutego 2003 roku wydanym przeciwko małżonce dłużnika E. D.. W pozwie powód wartość swojego roszczenia ocenił na 83246 złotych 88 groszy. W prowadzonym przez komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Sokółce B. C. postępowaniu egzekucyjnym Km 345/2 nie uzyskał zaspokojenia swojej wierzytelności, co wynika z załączonego do pozwu postanowienia komornika o umorzeniu postępowania z dnia 24 czerwca 2004 roku. M. D. (2) przed Sądem Rejonowym w Białymstoku zawarł układ z wierzycielami. Postanowieniem z dnia 25 maja 2011 roku w sprawie VIII GU 1/11 Sąd Rejonowy w Białymstoku postanowił uchylić układ dłużnika M. D. (2) z wierzycielami. Pismem z dnia 16 października 2014 roku doręczonym w dniu 20 października 2014 roku powód w oparciu o tytuł wykonawczy czyli przedmiotowy nakaz zapłaty wezwał małżonkę dłużnika do niezwłocznej spłaty wierzytelności. Dłużnik ma kilka nieruchomości, z których zaspokajają się wierzyciele, hipoteki są wpisane na podstawie tych samych tytułów wykonawczych na kilku nieruchomościach. Zeznał, że hipoteka (...) Banku nie jest aktualna, nieaktualna jest też hipoteka na rzecz firmy (...), której wierzytelność spłacona została w postępowaniu układowym. Pozwany dokonał 9 wpłat w latach 2002, 2005, 2006, 2008, które to wpłaty zaliczone zostały na koszt postępowania układowego oraz odsetki, co Sąd uznał na podstawie złożonego przez powoda wykazu, znajdującego się na kartach 91 do 94. Stan faktyczny Sąd ustalił przede wszystkim w oparciu o dokumenty urzędowe i prywatne złożone do akt sprawy, albowiem nie były kwestionowane przez żadną ze stron. Sąd dopuścił dowód z zeznań świadka M. D. (2) na okoliczność, czy w wyniku darowizny nastąpiło pokrzywdzenie powoda. Zeznania świadka Sąd uznał za niewiarygodne w zakresie, w jakim wskazywał na dokonanie wpłaty powodowi przed postępowaniem układowym w kwocie 2-tysięcy złotych na stacji paliw oraz w zakresie łącznej wysokości swojego zadłużenia kwocie 1,5 miliona złotych. Za niepotwierdzone, ale i sprzeczne z prezentowanym w sprawie stanowiskiem, Sąd uznał zeznania o dysponowaniu przez dłużnika kwotą 450000 złotych. Przydatnym dla rozstrzygnięcia sprawy okazały się zeznania świadka dłużnika jedynie w zakresie, w jakim wskazywał na nieaktualność niektórych wpisanych do księgi wieczystej hipotek, wobec spłaty zadłużenia jakie zabezpieczały. Wobec przyznania przez pozwanego, iż przyjmując darowiznę miał on świadomość istnienia długów oraz domniemania wynikającego z artykułu 527 paragraf 3 kodeksu cywilnego, 528 kodeksu cywilnego do rozważenia pozostała kwestia pogłębienia stanu niewypłacalności dłużnika wskutek dokonanej czynności oraz zgłoszony zarzut przedawnienia odsetek składających się na wierzytelność powoda.

Jednocześnie w tym miejscu zauważyć należy, że o ile niewątpliwie powództwo do skargi pauliańskiej dotyczy roszczenia majątkowego, to jednak nie jest pozwem o zapłatę określonej sumy pieniężnej. Uwzględnienie powództwa daje bowiem wierzycielowi uprawnienie do zaspokojenia się z określonego przedmiotu majątkowego, który wyszedł z majątku dłużnika lub nie wszedł do niego na skutek zaskarżonej czynności. W chwili wniesienia pozwu opartego na artykule 527 kodeksu cywilnego niewątpliwie powinien być sam tytuł zobowiązania dłużnika, zaś w przypadku wątpliwości co do rozmiaru wierzytelności, powód powinien podać jedynie przewidywaną maksymalną wysokość wierzytelności. Określona w powództwie wysokość wierzytelności stanowić będzie wartość przedmiotu sporu. Wysokość ta determinować będzie z kolei zakres, jakim kwestionowana czynność prawna dłużnika będzie mogła zostać objęta sankcją bezskuteczności. Bezskutecznością może być bowiem objęta jedynie czynność prawna dłużnika maksymalnie do rozmiarów konkretnej wierzytelności przysługującej wierzycielowi. Dlatego sentencja wyroku wydanego na podstawie artykułu 527 kodeksu cywilnego zawsze musi określać wierzytelność, której ochronie ma służyć. Takie stanowisko zajął, między innymi Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 12 marca 2014 roku w sprawie I ACa 1197/13 oraz Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 lutego 2015 roku w sprawie V CSK 305/14. Ponadto w ugruntowanym orzecznictwie sądowym przyjmuje się, że wierzytelność, która podlegać ma ochronie w wyniku skargi pauliańskiej ma być pewna, co do zasady. Natomiast określenie jej, co do wysokości nie jest konieczne. Realizowanie akcji pauliańskiej jest więc dopuszczalne bez ostatecznego sprecyzowania wysokości roszczeń powoda. Tak też stwierdził Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 19 grudnia 2014 roku w sprawie I ACa 725/14. W ocenie Sądu, powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości, ponieważ strona powodowa wykazała spełnienie przesłanek warunkujących poszukiwanie ochrony w ramach skargi pauliańskiej. Do nich należy posiadanie wierzytelności wobec dłużnika, dokonanie przez dłużnika określonej czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, w wyniku której dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem

czynności, a ponadto osoba trzecia wiedziała o tym lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć, co wynika z artykułu 527 paragraf 1 kodeksu cywilnego. W przypadku dokonania czynności prawnej z osobą pozostającą z dłużnikiem w bliskim stosunku obowiązuje domniemanie, że osoba ta wiedziała, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Mówi o tym artykuł 527 paragraf 3 kodeksu cywilnego. Celem skargi pauliańskiej jest uzyskanie przez wierzyciela prawnej możliwości zaspokojenia wierzytelności przysługującym względem dłużnika, z przedmiotów majątkowych nabytych od niego przez osoby, przez pozwaną osobę trzecią w drodze czynności i działanie z pokrzywdzeniem wierzyciela. Odpowiedzialność pozwanej osoby trzeciej ogranicza się wyłącznie do przedmiotu zaskarżonej czynności. Podkreślić należy, że w przypadku rozporządzeń nieodpłatnych, tak jak w niniejszej sprawie, zastosowanie ma przepis artykułu 528 kodeksu cywilnego, pozwalający na uznanie czynności za bezskuteczną, niezależnie od wiedzy osoby trzeciej o okoliczności działania dłużnika. Sąd stoi też na stanowisku, że w sytuacji, gdy bezpłatne korzyści przypadają osobom bliskim dłużnika, należy stosować wyłącznie artykuł 528 kodeksu cywilnego, jako przepis dalej idący, z pominięciem artykułu 527 paragraf 3 kodeksu cywilnego. Tak też orzekł Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 8 lipca 2014 roku w sprawie VI ACa 1655/13. Zastosowanie w niniejszej sprawie ma również artykuł 529 kodeksu cywilnego stanowiący, iż jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, iż działał w zamiarze pokrzywdzenia wierzycieli. To samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny. Sytuację, kiedy czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela określa paragraf 2 artykułu 527 kodeksu cywilnego. Przepis ten wiąże pokrzywdzenie wierzyciela z rzeczywistą niewypłacalnością dłużnika, która musi istnieć w chwili wystąpienia ze skargą pauliańską, jak i w chwili orzekania przez Sąd o żądaniu wierzyciela uznania czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną. Zdaniem Sądu, dłużnik M. D. (2) był niewypłacalny w dacie dokonania darowizny, zaś dokonana darowizną ten stan pogłębił. Jak wynika z okoliczności sprawy, egzekucja wobec dłużnika okazała się bezskuteczna, a wierzyciel w dalszym ciągu nie uzyskał zaspokojenia. Zgodzić się należało przy tym z powodem, iż to on, jako wierzyciel decyduje o kierunkach i podejmowanych działaniach w ramach postępowania egzekucyjnego. Fakt uszczuplenia majątku dłużnika o darowane nieruchomości, pogłębił –zdaniem Sądu –stan niewypłacalności dłużnika oraz zaś podnoszonych wartości hipotek, jak też wartości przedmiotowych obciążonych nimi nieruchomości pozwany nie udowodnił. A to na nim w tym zakresie spoczywał ciężar dowodu, jako stronie wywodzącej z powyższego skutki prawne, co wynika z artykułu 6 kodeksu cywilnego. Odnośnie wartości hipotek wpisanych na nieruchomościach, zgodzić się należało z powodem, iż są to wartości maksymalnej, do jakich mogą swoich wierzytelności dochodzić wierzyciele hipoteczni, nie oddają zaś rzeczywistego stanu zobowiązań. Powszechną, bowiem praktyką, korzystną z punktu widzenia wierzyciela, jest wpisanie hipoteki do ksiąg wieczystych w oparciu o ten sam tytuł wykonawczy na różnych nieruchomościach dłużnika. Nie oznacza to jednakże, że ze wszystkich nich wierzyciel będzie egzekwować. Jak wynika z analizy ksiąg wieczystych przedmiotowych nieruchomości dłużnika, hipoteki na nich wpisano dawno temu. Zatem nie wiadomo, na chwilę obecną, czy zabezpieczają wciąż istniejące wierzytelności, czy też może pozostały jedynie wpisy o nich w księgach wieczystych. Jak zeznał sam dłużnik, hipoteka (...) nie jest aktualna, nieaktualna jest również hipoteka na rzecz firmy (...), której wierzytelność została splacona. Wobec powyższego nieudowodniona pozostała podnoszona przez pozwanego kwestia znacznej dysproporcji pomiędzy obciążeniami hipotecznymi, a wartością darowanych nieruchomości. Nie można się było również zgodzić z pozwanym, iż z uwagi na ustanowione hipoteki na darowanych pozwanemu nieruchomościach, przedmiot tej czynności stracił dla niego walor egzekucyjny. O ile zgodzić się należy, że wierzyciel hipoteczny jest uprzywilejowany wobec wierzyciela zwykłego, chociażby mając na uwadze kolejność zaspokajania się wierzycieli wynikającą z artykułu 1025 kodeksu postępowania cywilnego. O tyle nie można mówić w niniejszej sprawie o oczywistym braku możliwości zaspokojenia się powoda. Jak wynika z okoliczności sprawy, w oparciu o te same tytuły wykonawcze wpisane są przez wierzycieli hipoteki na różnych nieruchomościach dłużnika. A więc możliwa jest sytuacja, że po zaspokojeniu się wierzycieli hipotecznych z kwot uzyskanych z egzekucji w jakimś stopniu zaspokoi się również powód. Ponadto nie można też wykluczyć sytuacji, iż w przypadku braku licytantów podczas drugiej licytacji będzie mógł przejąć powód nieruchomość na własność, a taką możliwość daje artykuł 984 paragraf 1 kodeksu postępowania cywilnego. Nie zasługiwał na uwzględnienie podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczenia o odsetki, stwierdzonego wyżej opisanym nakazem zapłaty na 3 lata przed wniesieniem pozwu w niniejszej sprawie. Zgodnie bowiem z artykułem 123 kodeksu cywilnego bieg przedawnienia przerywa się przez każdą czynność przed Sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed Sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio

w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia. Przez uznanie roszczenia przez osobę przeciwko której roszczenie przysługuje i przez wszczęcie mediacji. W myśl artykułu 124 paragraf 1 kodeksu cywilnego –po każdym przerwaniu biegu przedawnienia, przedawnienia biegnie ono na nowo. Okres przedawnienia wierzytelności stwierdzonej prawomocnym orzeczeniem Sądu wynosi lat 10, co wynika z artykułu 125 paragraf 1 kodeksu cywilnego. Jeżeli zaś stwierdzone w ten sposób roszczenia obejmuje świadczenia okresowe, roszczenia o świadczenia okresowe należne w przyszłości, ulega przedawnieniu 3 letniemu. Roszczenie powoda wynikające z nakazu zapłaty z dnia 2 lipca 2002 roku nie przedawniło się, albowiem postępowanie egzekucyjne przerwało bieg przedawnienia. Następnie przerwały bieg przedawnienia wpłaty dłużnika. Nie przedawniło się również roszczenie o odsetki, albowiem doszło do przerwania biegu przedawnienia przez wydanie i uprawomocnienie się postanowienia o uchylenie układu wobec dłużnika, które stało się prawomocne z dniem 28 lipca 2011 roku. Ponieważ powód w sposób dostateczny określił wierzytelność, której za pomocą actio pauliana ochrony się domaga, nie było potrzeby analizowania zarzutu przedawnienia części odsetek od należności głównej składającej się na wartość przedmiotu sporu w sprawie niniejszej. Jak już wskazano wcześniej powództwo ze skargi pauliańskiej nie jest pozwem o zapłatę określonej sumy pieniężnej, zaś powód ma obowiązek podać jedynie przewidywaną maksymalną wysokość wierzytelności. Obowiązkiem temu, w ocenie Sądu, sprostał. O kosztach postępowania Sąd orzekł w oparciu o artykuł 100 kodeksu postępowania cywilnego, przyjmując wysokość opłaty sądowej w kwocie odpowiadającej 5 procentom wskazanej ostatecznie przez powoda wartości wierzytelności na dzień wniesienia pozwu, co wynika z pisma powoda, z karty 90. Mimo uwzględnienia powództwa w części merytorycznej w całości, w ocenie Sądu, wobec sprecyzowania roszczenia, sprecyzowania wysokości wierzytelności, w zakresie kosztów powinien mieć zastosowanie artykuł 100 z uwagi na to sprecyzowane roszczenia.

Wyrok ten zaskarżył w całości apelacją pozwany.

Zarzucił mu:

1. poczynienie błędnych ustaleń faktycznych, tj.:

- pominięcie w ustaleniach faktycznych okoliczności obciążenia hipotecznego nieruchomości, będących przedmiotem zaskarżonej czynności, co w konsekwencji wpłynęło albo na dalsze błędne ustalenia faktyczne albo na błędną wykładnię przepisów wskazanych w pkt. 2. Z uwagi na fakt pominięcia tej okoliczności przez Sąd Okręgowy nie można stwierdzić, czy Sąd nie uwzględnił tej okoliczności faktycznej przy ocenie stanu faktycznego i w konsekwencji dokonał dalszych błędnych ustaleń faktycznych, czy też uwzględnił ją i dokonał błędnej wykładni wskazanych w pkt. 2 przepisów uznając, że ta okoliczność nie ma wpływu dla ich zastosowania;
- ustalenie przez Sąd, iż dłużnik M. D. (2) w wyniku dokonania zaskarżonej czynności pogłębił stan swojej niewypłacalności, w sytuacji gdy dłużnik już przed dokonaniem zaskarżonej czynności był całkowicie niewypłacany i zaskarżona czynność nie mogła wpłynąć na pogorszenie sytuacji powoda (wierzyciela);
- ustalenie przez Sąd, iż przedmiotowa czynność prawna dokonana była z pokrzywdzeniem wierzyciela w sytuacji, gdy wskazane nieruchomości obciążone były hipotekami o łącznej wartości 708.050,19 zł (odpowiednio 494.761,15 zł oraz 213.289,04 zł), czyli ponad siedmiokrotnie przewyższającej wartość działek (odpowiednio ok 70.000,00 zł za prawo własności oraz ok 30.000,00 zł za prawo użytkowania wieczystego), co wyklucza możliwość pokrzywdzenia wierzyciela, bowiem nie mogło to wpłynąć na pogorszenie sytuacji majątkowo - finansowej dłużnika, a zatem nie pogłębiło jego niewypłacalności lub nie doprowadziło do powstania stanu niewypłacalności, jak również nie spowodowało odniesienia przez pozwanego korzyści majątkowej,
- ustalenie przez Sąd, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela w sytuacji gdy, jak wykazano powyżej, nie doszło do pokrzywdzenia wierzyciela, a zatem dłużnik nie mógł działać ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, ponieważ do pokrzywdzenia nie doszło. Ponadto fakt, iż wierzyciel nie prowadził wobec dłużnika żadnych czynności przez ostatnich kilka lat, utwierdziło dłużnika w przekonaniu o skuteczności pełnego zaspokojenia dłużnika w toku postępowania układowego i braku zobowiązań wobec niego. Także fakt

ujawnienia w akcie notarialnym obciążeń nieruchomości świadczy o braku świadomości dłużnika o istnieniu zobowiązania wobec wierzyciela i o braku świadomości możliwości działania z pokrzywdzeniem wierzyciela;

- ustalenie przez Sąd, że pozwany (osoba trzecia) wiedział lub mógł się dowiedzieć o dokonaniu czynności z pokrzywdzeniem danego wierzyciela, co jest niemożliwe z uwagi na fakt, iż sam dłużnik nie posiadał świadomości działania na szkodę wierzyciela, tj. powoda R. G.,

2. naruszenie prawa materialnego, tj.:

- art. 527 § 1 i 2 k.c. poprzez błędną wykładnię przepisu i przyjęcie, że:

a) dokonanie przez M. D. (2) (dłużnika) czynności prawnej polegającej na darowaniu pozwanemu nieruchomości stanowi przesłankę dokonania czynności z pokrzywdzeniem wierzyciela (powoda) z uwagi na fakt, iż dłużnik w wyniku wskazanej czynności pogłębił stan swojej niewypłacalności, podczas gdy dłużnik był już niewypłacalny przed dokonaniem danej czynności.

b) wskazana w lit. a) czynność prawna dłużnika z pozwanym doprowadziła do uzyskania przez pozwanego korzyści majątkowej, w sytuacji gdy pozwany nabył nieruchomości, które były i są obciążone hipotekami na kwoty znacznie przewyższające wartość nabytych składników, co nie wpłynęło na podniesienie wartości majątku pozwanego, tym samym pozwany nie mógł wzbogacić się poprzez zaskarżoną czynność. Zatem Sąd błędnie przyjął spełnienie przesłanki uzyskania korzyści majątkowej przez pozwanego (osobę trzecią);

- art. 527 § 3 k.c. poprzez błędną wykładnię pojęć „czynność prawna dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela” oraz „uzyskała korzyść majątkową”, co wykazano w lit. a) i b), a także poczynienie błędnych ustaleń faktycznych, co doprowadziło do zastosowania przez Sąd domniemania działania dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, w sytuacji gdy brak jest przesłanek do zastosowania wskazanego domniemania;
- art. 528 k.c. poprzez błędną wykładnię pojęć „czynność prawna dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela” oraz „uzyskała korzyść majątkową”, co wykazano w lit. a) i b), a także poczynienie błędnych ustaleń faktycznych, co doprowadziło do zastosowania przez Sąd domniemania, że pozwany wiedział o działaniu dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela w sytuacji gdy brak jest przesłanek do zastosowania wskazanego domniemania;
- art. 529 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie z uwagi na fakt, iż z przedmiotowego stanu faktycznego wynika, że do pokrzywdzenia wierzyciela nie doszło, co wykazano w lit. a), a zatem domniemanie zostało obalone, nie może być zastosowane w przedmiotowym stanie faktycznym oraz nie może stanowić podstawy do uznania czynności za bezskuteczną względem wierzyciela,
- art. 125 § 1 k.c. poprzez błędną wykładnię przepisu i w konsekwencji jego niezastosowanie, poprzez przyjęcie, że w niniejszej sprawie nie doszło do przedawnienia roszczenia o odsetki z uwagi na przerwany bieg przedawnienia, podczas gdy świadczenia okresowe należne w przyszłości od kwoty pieniężnej objętej prawomocnym nakazem zapłaty z dnia 2 lipca 2002 r. uległy przedawnieniu trzyletniemu,

3. naruszenie prawa procesowego t.j.:

- art. 233 k.p.c., poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie i brak jego wszechstronnego rozważenia, skutkujące wyprowadzeniem wbrew zasadom doświadczenia życiowego, wniosków z niego nie wynikających, a mianowicie uznanie zeznań świadka M. D. (2) za niewiarygodne w zakresie w jakim wskazywał na dokonanie wpłaty powodowi przed postępowaniem układowym w kwocie 2 tys. zł oraz w zakresie łącznej wysokości jego zadłużenia w kwocie 1,5 mln złotych, jak też zamiaru pokrzywdzenia powoda, podczas gdy przeciwne wnioski wypływają z treści zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego (w tym z pism z ZUSu i Urzędu Skarbowego w S.). Ponadto Sąd Okręgowy wyciągnął błędne wnioski z niniejszych zeznań w zakresie spłaty wierzytelności na rzecz spółki (...) sp. z o.o.. podczas gdy świadek zeznał że spłata

danej wierzytelności nastąpiła w ramach postępowania układowego, który jednakże został uchylony, a zatem jego postanowienia nie są wiążące dla stron.

- art. 328 § 2 KPC poprzez niewskazanie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przyczyn, dla których Sąd Okręgowy odmówił wiarygodności i mocy dowodowej w ww. zakresie zeznaniom świadka M. D. (2) oraz przedstawionym w sprawie dokumentom z ZUSu i Urzędu Skarbowego w S..

Wskazując na powyższe pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości, ewentualnie o jego uchYLENIE i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie jest zasadna.

Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd I instancji są prawidłowe i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne.

Uzupełniając Sąd Apelacyjny ustalił też, że wartość nieruchomości objętych umową darowizny z dnia 9 lutego 2015 roku wynosi 190 000 (sto dziewięćdziesiąt tysięcy) złotych. Taką wartość przedmiotu darowizny według ceny wolnorynkowej wskazały strony umowy darowizny w jej paragrafie trzecim (wypis aktu notarialnego Rep. A. Nr (...) k. 293 – 297). Jest ona adekwatna do rodzaju i powierzchni przedmiotowych nieruchomości oraz znajdujących się na nich zabudowań. Nie został przeprowadzony dowód, który podważałby powyżej ustaloną wartość łączną tych dwóch nieruchomości.

Drugim nowym ustaleniem Sądu Apelacyjnego jest fakt, iż wierzytelność G. S. wobec M. D. (2) zabezpieczona hipoteką przymusową kaucyjną w kwocie 12.273,24 złotych wpisaną na prawie wieczystego użytkowania w księdze wieczystej (...) została w całości już spłacona przez dłużnika M. D. (2). Ustalenie to poczynione zostało w oparciu o pisemne oświadczenie G. S. z dnia 21 maja 2016 roku złożone na wezwanie Sądu w niniejszym procesie (k. 307). Zgodność ze stanem rzeczywistym w/w oświadczenia G. S. nie została przez strony procesu zakwestionowana i brak jest podstaw do jego podważania.

Te dwa nowe ustalenia pozwalają stwierdzić, iż obecna wysokość łączna wierzytelności zabezpieczonych na darowanych pozwanemu przez rodziców nieruchomościach (do wysokości wierzytelności objętej sumą poszczególnych hipotek) wynosi 58.583,82 złotych. Stanowi ona sumę chronionych hipotekami kwot następujących:

- 15.681,80 złotych na rzecz ZUS,
- 3.618,18 złotych na rzecz Banku Spółdzielczego,
- 26.367,84 złotych na rzecz (...) sp. z o.o. w G.,
- 7.625,00 złotych na rzecz Urzędu Skarbowego,
- 5.291,00 złotych na rzecz Urzędu Skarbowego.

Kwoty te zostały wskazane (w tym zakres hipoteki jako przywileju egzekucyjnego) w piśmie procesowym pełnomocnika pozwanego z 8 kwietnia 2016 roku (k.149), a Sąd Apelacyjny pominął z tego zestawiania kwotę 3.350,16 złotych jako zabezpieczonej hipotecznie wierzytelności G. S. (z uwagi na jego oświadczenie z dnia 21 maja 2016 roku k. 307 o spłaceniu tejże wierzytelności w całości przez M. D. (2)). Zatem tylko 58.583,82 złotych byłoby zajęte na rzecz wierzycieli hipotecznych w planie podziału kwoty uzyskanej w ramach ewentualnej egzekucji obu przedmiotowych nieruchomości (w kategorii piątej z art. 1025 § 1 kpc).

Wierzytelność powoda wyprzedzałyby też należności Urzędu Skarbowego z kategorii 7 w/w przepisu czyli należności publicznoprawne ale w części nie zaspokojonej w kolejności piątej. Byłaby to łącznie kwota 8.967,40 złotych gdyż, z kwoty 21.883,40 złotych wierzytelności Urzędu Skarbowego zabezpieczonej na tych nieruchomościach Urząd

Skarbowy uzyskałby kwoty 7.625 złotych i 5.291 złotych w ramach hipotek zaspokajanych w kategorii 5. Łącznie zatem wierzytelność powoda byłaby zaspokojona w ewentualnej egzekucji z obu przedmiotowych nieruchomości po pokryciu 67.548,22 złotych należności uprzywilejowanych z kategorii piątej i siódmej.

W świetle powyższych ustaleń nie są trafne zarzuty apelacji pozwanego, iż Sąd I instancji pominął w ustaleniach faktycznych obciążenia hipoteczne nieruchomości objętych umową darowizny.

Nie jest też słuszny zarzut pozwanego odnośnie błędności ustalenia o pogłębieniu stanu swojej niewypłacalności przez dłużnika na skutek zawarcia przedmiotowej umowy darowizny. Prawdopodobnie jest stanowisku Sąd I instancji, iż M. D. (2) pogłębił swoją niewypłacalność poprzez wyzbycie się bezodpłatnie nieruchomości, których wartość była w momencie dokonywania darowizny (i jest obecnie) wyższa aniżeli rzeczywista wysokość wierzytelności zabezpieczonych na niej hipotekami lub korzystającymi z zaspokojenia w kategorii siódmej z art. 1025 § 1 kodeksu postępowania cywilnego.

Ustalenie, iż pozwany działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela przy zawieraniu umowy darowizny przedmiotowych nieruchomości oparte zostało na domniemaniu z art. 527 § 3 kodeksu cywilnego. Pozwany jest synem darczyńców i nie obalił domniemania zawartego w cytowanym wyżej przepisie. Zarzut dotyczący cytowanego przepisu nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy albowiem Sąd I instancji zastosował dyspozycję art. 528 kodeksu cywilnego. Zgodnie z tym przepisem powództwo zasługuje na uwzględnienie nawet gdyby pozwany nie wiedział o działaniu dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, gdyż czynność prawna dłużnika z pozwanym była nieodpłatna.

Nie zasługują na uwzględnienie zarzuty naruszenia prawa materialnego zawarte w apelacji.

Zarzuty te oparte zostały na fakcie istnienia hipotek a nie na wysokości wierzytelności chronionych tymi hipotekami. Tymczasem o pokrzywdzeniu wierzyciela przesądza nie sam fakt istnienia hipotek na objętych darowizną nieruchomościach lecz zmniejszenie szans na rzeczywiste zaspokojenie wierzyciela w razie ewentualnej egzekucji z tych nieruchomości. Jak wyżej ustalono, w razie ewentualnej egzekucji z obu przedmiotowych nieruchomości należności uprzywilejowane wierzycieli (kategorii piątej i siódmej z art. 1025 § 1 kpc) zaspokajane byłyby kwotą łączną 67.548,22 złotych.

Wobec rynkowej wartości przedmiotowych nieruchomości wynoszącej łącznie 190.000 złotych, istnieje realna szansa na zaspokojenie wierzytelności powoda w ramach ewentualnej egzekucji z tych nieruchomości. Przyjmując przedmiotową darowiznę pozwany uzyskał zatem korzyść majątkową z pokrzywdzeniem wierzyciela w rozumieniu art. 527 § 1 kc.

Zarzut dotyczący art. 528 kc jest błędnie postawiony, gdyż przepis ten nie ustanawia domniemania, że pozwany wiedział o działaniu dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Zgodnie z dyspozycją art. 528 kc świadomość osoby trzeciej, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli nie ma znaczenia, gdyż nie stanowi przesłanki tego powództwa, o ile osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie.

Z bezspornych w sprawie okoliczności wynika, że dłużnik był niewypłacalny w momencie zawierania umowy darowizny z pozwanym. Potwierdzają to okoliczności uchylecia układu dłużnika M. D. (2) z wierzycielami (postanowienie Sądu Rejonowego w Białymstoku w sprawie VIII GUu 1/11 z dnia 23.05.2011 z uzasadnieniem k. 12) oraz postanowienie Komornika B. C. z 24.06.2004 (k.11).

Skarżący nie przedłożył dowodów, które pozwoliłyby obalić domniemanie ustanowione w art. 529 kodeksu cywilnego. Na nim spoczywał zaś ciężar dowodowy w tym zakresie w myśl art. 6 kodeksu cywilnego. Pozwany ograniczył się w tym względzie jedynie do negowania pokrzywdzenia wierzyciela, który to zarzut uznany został za bezzasadny z przyczyn powyżej już omówionych.

Zarzut przedawnienia roszczenia odsetkowego nie jest zasadny z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (przerwa biegu przedawnienia spowodowana wytoczeniem egzekucji w sprawie Km 345/02 oraz wszczęciem postępowania układowego z udziałem powoda i dłużnika M. D. (2)).

Nie jest słuszny zarzut naruszenia art. 233 kpc albowiem Sąd I instancji należycie ocenił dowód z zeznań świadka M. D. (2). Wskazał dlaczego część tych zeznań uznał za niewiarygodne i ocena ta zgodna jest z zasadami logiki i doświadczenia życiowego. Okoliczność czy wierzyciel (...) sp. z o.o. w G. będzie dochodziła pozostałej części swojej wierzytelności od M. D. (2) nie ma też znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Wierzytelność tej spółki została bowiem zajęta przy określaniu wysokości wierzytelności uprzywilejowanych (chronionych hipoteką lub należących do kategorii siódmej z art. 1025 § 1 kpc), które podlegałyby zaspokojeniu z nieruchomości objętych umową darowizny.

W świetle powyższego apelacja pozwanego nie mogła być uwzględniona. Jej oddalenie przez Sąd Apelacyjny nastąpiło w myśl art. 385 kodeksu postępowania cywilnego.

(...)